

I. etapa sociálních reforem

1) Životní a existenční minimum

1.1.) Automatické valorizace

Navrhované změny

- Řada dávek státní sociální podpory se navrhuje stanovit v absolutních nominálních částkách bez přímé vazby na životní minimum.
- Navrhuje se odstranit automatické valorizace dávek. Povinnost vlády valorizovat částky životního minima, existenčního minimum a související dávky počátkem roku vždy po naplnění valorizační podmínky by se měla změnit na možnost.

Shrnutí

- **Zastavení nebezpečného principu nastavení automatických valorizačních schémat je jedním z hlavních úkolů současného kabinetu.**
- **Změny znamenají především novelizaci všech zákonů, počínaje životním a existenčním minimem až po systémy ostatní, kde se odbourají tato automatická valorizační schémata.**
- **Vláda bude mít možnost rozhodnout o valorizaci životního a existenčního minima po naplnění valorizační podmínky a po posouzení všech ekonomických a sociálních souvislostí.**
- **V zákonech, kde budou dávky definovány svou nominální výší bez přímé vazby na životní minimum, bude ke změně těchto dávek nutná změna zákona.**
- **Je tak zabraňováno nekontrolovatelnému růstu sociálních mandatorních výdajů bez ohledu na stav veřejných financí. Netýká se mj. valorizace důchodů.**
- **Váha základních ochranných funkcí životního a existenčního minima je zvýšena ve vztahu k těm, kteří pomoc opravdu potřebují.**
- **Cílem je podpora motivace k přijetí zaměstnání, neboť změny daňového systému a dalších ekonomických nástrojů budou konstruovány tak, aby snaha občana zvýšit si příjem vlastní prací byla zvýhodněna.**

2) Státní sociální podpora a sociální péče

2.1.) Přídavek na dítě

Výchozí stav

- Přídavek na dítě se po novele zákona v březnu 2006 poskytuje v závislosti na výši příjmu rodiny za kalendářní rok ve třech výších a to:
 - zvýšené výměře,
 - základní výměře,
 - snížené výměře.
- Hranice příjmů rodiny je stanovena násobkem životního minima rodiny:
 - zvýšená výměra - rozhodný příjem rodiny nepřevyšuje 1,5 násobek životního minima rodiny,
 - základní výměra - rozhodný příjem rodiny je mezi 1,5 – 2,4 násobkem životního minima rodiny,
 - snížená výměra - rozhodný příjem rodiny je mezi 2,4 – 4,0 násobkem životního minima rodiny.
- Při příjmu nad 4 násobek životního minima rodiny dávka nenáleží.
- Výše dávky je stanovena násobkem částky životního minima dítěte dle věku dítěte:
 - zvýšená výměra - 0,36 násobkem částky životního minima dítěte,
 - základní výměra - 0,31 násobkem částky životního minima dítěte,
 - snížená výměra - 0,16 násobkem částky životního minima dítěte.
- S valorizací částek životního minima dochází k automatické valorizaci přídavku na dítě.

Navrhované změny

- Odstraněn je automatický valorizační mechanismus, který znemožňuje efektivnější kontrolu nad vývojem sociálních mandatorních výdajů.
- Přídavky budou vypláceny pevné výši, která je diferencovaná podle věku dítěte. Tyto částky jsou odvozeny od současné nominální výše přídavku na dítě v základní výměře.

Tzn. jde o částky:

Věk dítěte	Základní výměra
0 - 6 let	500 Kč
6 - 15 let	610 Kč
15 - 26 let	700 Kč

- **Nárok na přídavek na dítě by měly rodiny s příjmem do 2,4 násobku životního minima.**

2.2.) Sociální příplatek

Výchozí stav

- Sociální příplatek, jehož koeficienty výpočtu byly změněny v březnu 2006 s účinností od 1. 1. 2007, se dnes poskytuje rodiči pečujícímu o nezaopatřené dítě, jestliže příjem rodiny v předcházejícím kalendářním čtvrtletí nepřevyšuje 2,2 násobek částky životního minima rodiny.
- Výše dávky se snižuje se zvyšujícím se příjmem rodiny, nejnižší částka činí 50,- Kč měsíčně.
- Výši dávky vedle příjmu, počtu osob v rodině a stáří nezaopatřených dětí ovlivňuje i
 - zdravotní stav dětí,
 - zdravotní stav rodičů,
 - osamělost rodiče,
 - studium dítěte na střední nebo vysoké škole,
 - narození vícero dětí (do tří let věku)

Navrhované změny

- **Hranice příjmů rodiny omezující nárok na dávku se sníží z 2,2 na 2,0 násobek částky životního minima rodiny.**

2.3.) Rodičovský příspěvek

1) Výchozí stav

- Rodičovský příspěvek se poskytuje rodiči, který pečuje po celý kalendářní měsíc alespoň o jedno dítě ve věku do 4 let, nebo do 7 let, jde-li o dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené.
- Náleží-li rodiči peněžitá pomoc v mateřství (peněžitá pomoc nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem), vyplácí se rodičovský příspěvek jen je-li vyšší, a to ve výši rozdílu.
- Výše rodičovského příspěvku je po změnách zákonů v březnu 2006 odvozena od průměrné mzdy v podnikatelské sféře a činí 40 % této mzdy (pro rok 2007 činí jeho výše 7 582,- Kč).
- Nesleduje se, je-li rodič výdělečně činný. Dítě zakládající nárok na dávku může být umístěno v jeslích nebo jiném předškolním zařízení jen po omezenou dobu danou zákonem.
- Do rodiny se poskytuje jen jeden rodičovský příspěvek (jednomu z rodičů), i když v ní rodiče pečují o více dětí příslušného věku.
- Náleží-li dítěti, které zakládá nárok na rodičovský příspěvek, příspěvek na péči, náleží mu rodičovský příspěvek v poloviční výši.

Navrhované změny

- **Peněžitá pomoc v mateřství (PPM) bude sjednocena na 28 týdnů pro vdané a osamělé matky. 37 týdnů bude trvat pouze po porodu víceročet.**
- **Rodičovský příspěvek je koncipován ve vícerychlostní struktuře čerpání a ve třech výměrách stanovených v pevných částkách, a to:**
 - **zvýšená 11 400,- Kč**
 - **základní 7 600,- Kč**
 - **snížená 3 800,- Kč**
- Rodič má možnost si zvolit:
 - **rychlejší čerpání** rodičovského příspěvku – po peněžitě pomoci v mateřství (PPM) ve zvýšené výměře do 24 měsíců věku dítěte,
 - **klasické čerpání** rodičovského příspěvku - po PPM v základní výměře do 36 měsíců věku dítěte,
 - **pomalejší čerpání** rodičovského příspěvku - po PPM nebo od narození dítěte v základní výměře do 21 měsíců věku dítěte a dále ve snížené výměře do 48 měsíců věku dítěte.
- Volba doby a výše čerpání PPM a rodičovského příspěvku se vztahuje vždy k nejmladšímu dítěti v rodině.
- Vybraná možnost čerpání je již nezměnitelná a nelze uplatňovat zpětně, a to ani při střídání rodičů v pobírání rodičovského příspěvku.
- Pokud nevznikl nárok na PPM, rodič bude automaticky pobírat rodičovský příspěvek od narození dítěte v režimu pomalejší varianty dávky.

- O rychlejší čerpání může požádat rodič, pokud výše PPM dosahovala alespoň 380,- Kč denně, a musí tak učinit při ukončení čerpání PPM.
- O klasické čerpání musí rodič požádat v 21 měsících věku dítěte.
- Pokud rodič nepožádá o rychlejší či klasické čerpání rodičovského příspěvku, je mu po 21. měsíci roku věku dítěte vyplácen rodičovský příspěvek v režimu pomalejšího čerpání.
- U zdravotně postižených dětí je zachován nárok na rodičovský příspěvek do 7 let věku dítěte v základní výměře. Od posouzení dítěte jako dítěte dlouhodobě zdravotně postiženého nebo dlouhodobě těžce zdravotně postiženého (nejdříve v 1 roce života dítěte) by se poskytoval rodičovský příspěvek v základní výměře do 7 let života dítěte bez ohledu na zvolenou možnost čerpání rodičovského příspěvku před posouzením zdravotního stavu dítěte.
- Rodič, pečující o dítě, které bude v době účinnosti zákona starší 3 let, bude pobírat rodičovský příspěvek ve snížené výměře do 4 let věku dítěte.
- Rodič, pečující o dítě, které bude v době účinnosti zákona starší 21 měsíců a mladší 3 let věku (a tudíž si rodič nemůže ze zákona zvolit možnost čerpání rodičovského příspěvku), bude pobírat rodičovský příspěvek v základní výměře do 3 let věku dítěte a následně rodičovský příspěvek ve snížené výměře do 4 let věku dítěte.

Shrnutí

- **Přestože dojde k mírnému snížení celkového objemu výdajů na rodičovský příspěvek, stále u nás bude tento systém patřit mezi nejštědřejší v Evropě. Objem vyplácených dávek zůstane výrazně vyšší než koncem roku 2006. Čtyřleté pobírání rodičovského příspěvku není zavedeno nikde jinde v Evropě.**
- **Úpravy sociálních dávek, mj. rodičovského příspěvku, budou kompenzovány snížením daní a zavedením celé řady dalších prorodinných opatření.**
- **Vytvořením tří možností čerpání se umožní rodičům rozhodnout se flexibilně o době návratu do zaměstnání.**
- **Pokud se rodič rozhodne zůstat doma 3 roky, bude pobírat rodičovský příspěvek zhruba ve stejné výši jako dnes. Klasická tříletá rodičovská dovolená je mírně zvýhodněna proti rychlejší variantě.**
- **Odstranění vazby výše dávky na průměrnou mzdu v nepodnikatelské sféře se zamezí automatické změně výše této dávky a tím dojde k úspoře mandatorních výdajů. Změnu výše dávky lze provést jen změnou zákona.**
- **Sjednocení délky peněžité pomoci v mateřství pro vdané a osamělé matky znamená srovnání podmínek. Za situace, kdy se 30 % dětí v ČR rodí mimo manželství, to bylo velmi asociální opatření v neprospěch vdaných matek.**
- **Možnost rychlejšího čerpání rodičovského příspěvku je vázána na rodiče, u kterého peněžité pomoci v mateřství dosahuje alespoň výše 380,- Kč denně. Je to opatření proti spekulativnímu využívání této rychlejší cesty, kdy by určitá část rodičů mohla spekulovat, že si vyzvedne vyšší částku po dva roky a třetí, případně čtvrtý rok bude čerpat dávky z ostatních sociálních systémů - především ze systému hmotné nouze.**

2.4.) Porodné

Výchozí stav

- Porodné bylo zvýšeno novelou zákona o státní sociální podpoře v březnu 2006.
- Výše porodného činí:
 - 11,10 násobku životního minima dítěte (17 760,- Kč) narodilo-li se jedno dítě,
 - 16,60 násobku životního minima dětí narodily-li se zároveň dvě nebo více dětí (53 120,- Kč dvojčata, 79 680,- Kč trojčata atd.).
 - Porodné se poskytuje jednorázově matce, která porodila dítě.
- Nárok na porodné má otec dítěte, jestliže matka zemřela a porodné jí nebylo vyplaceno.
- Nárok na porodné má dále osoba, které převzala dítě do jednoho roku věku do péče nahrazující péči rodičů (bez ohledu na to, jestli porodné již bylo vyplaceno).

Navrhované změny

- Bude odstraněn automatický valorizační mechanismus zvyšování této dávky.
- **Porodné bude vypláceno v pevné výši, a to**
 - **pro každé dítě 13 000,- Kč**
- Nárok na porodné otce dítěte, jestliže matka zemřela a porodné jí nebylo vyplaceno, bude ve stejné výši, jaká by náležela matce.
- Nárok na porodné osoby, které převzala dítě do jednoho roku věku do péče nahrazující péči rodičů, bude ve výši 13 000,- Kč.

Shrnutí

- **I po mírném snížení porodného bude tato dávka výrazně vyšší, než platilo do konce roku 2005. Výše porodného v České republice patří k vyššímu evropskému průměru.**
- **Neprokazuje se, že výše porodného je významným propopulačním opatřením. V řadě zemí, kde není porodné zavedeno vůbec, nebo je jeho výše menší než u nás, je vyšší porodnost.**
- **Úpravy sociálních dávek, mj. porodného, budou kompenzovány snížením daní a celou řadou dalších prorodinných opatření.**
- **Odstranění vazby výše dávky na životní minimum a stanovení dávky absolutní částkou zamezí automatické valorizaci těchto dávek a tudíž nekontrolovatelnému nárůstu těchto výdajů.**

2.5.) Dávky pěstounské péče

Výchozí stav

- V souvislosti s přijetím zákona o životním a existenčním minimu a zákona o pomoci v hmotné nouzi v březnu 2006 byl změněn koeficient u příspěvku při převzetí dítěte do pěstounské péče. Výše dávky je stanovena 4,45 násobkem částky životního minima převzatého dítěte. Nárok na tuto jednorázovou dávku má pěstoun, který převzal dítě do pěstounské péče.

Navrhované změny

- Odstranění automatického valorizačního mechanismu.
- **Stanovení částek příspěvku v pevné částce, a to ve výši vycházející ze současného stavu.**

Věk dítěte	Výše příspěvku při převzetí dítěte
Do 6 let	8 000 Kč
Od 6 do 15 let	9 000 Kč
Od 15 do 26 let	10 000 Kč

Shrnutí

- **U dávek pěstounské péče nedochází k úsporám, pouze ke změně jejich výplaty v pevných částkách. Jejich výše se oproti současnému stavu nemění. Odstranění vazby výše dávky na životní minimum a stanovení dávek absolutními částkami zamezí automatické valorizaci těchto dávek. O případné změně jejich výše bude rozhodovat vláda a Parlament – změnou zákona.**

2.6.) Příspěvek na školní pomůcky

Výchozí stav

- Příspěvek na školní pomůcky (tzv. „pastelkovný“) byl zaveden po schválení novely zákona o státní sociální podpoře v březnu 2006. Poskytuje se jednorázově dítěti, majícímu nárok na přídavek na dítě za měsíc květen roku, ve kterém bylo přihlášeno k zápisu k povinné školní docházce, pokud nedošlo do června k odkladu této docházky.
- Výše příspěvku v současné době činí 1 000,- Kč.

Navrhované změny

- **Návrh předpokládá zrušení příspěvku na školní pomůcky.** Odpovídající prostředky zůstanou v rezortu školství.

Shrnutí

- **Příspěvek na školní pomůcky byl zaveden socialistickou vládou jako plošné nesystémové populistické opatření, významově zanedbatelné.**

2.7.) Pohřebné

Výchozí stav

- Pohřebné se v současné době poskytuje osobě, která vypravila pohřeb osobě s trvalým pobytem v ČR nebo byl-li vypraven pohřeb v ČR.
- Výše je stanovena pevnou částkou 5 000,- Kč.

Navrhované změny

- **Nárok na pohřebné bude omezen pouze na případy, kdy je vypraven pohřeb rodiči nezaopatřeného dítěte nebo nezaopatřenému dítěti, tj. v případech, kdy náklady na tuto neočekávanou událost významně jednorázově zatíží rozpočty rodin pečujících o nezaopatřené děti.**
- Bude zrušena valorizační podmínka v zákoně o státní sociální podpoře.

Shrnutí

- **Částečná úspora sociálních mandatorních výdajů (mj. pohřebného) bude kompenzována vyššími čistými příjmy prostřednictvím snížení celkového daňového zatížení.**

2.8.) Příspěvek na zvýšené životní náklady

Výchozí stav

- Dávka je nenároková a může být poskytována osobám používajícím trvale ortopedické, kompenzační nebo jiné pomůcky na zvýšené výdaje související s jejich používáním. Dále se může poskytovat úplně nebo prakticky nevidomým občanům, kteří jsou soustavně pracovní činní, nebo se připravují na pracovní uplatnění pracovním výcvikem nebo studiem, nebo kteří jsou poživateli sirotčího důchodu. Neposkytuje se však úplně nebo prakticky nevidomým, kteří mají invalidní důchod.
- Maximální výše dávky je 200,- Kč měsíčně.
- Bližší podmínky pro poskytování nejsou stanoveny.

Navrhované změny

- **Návrh předpokládá zrušení tohoto příspěvku.**

Shrnutí

- **Příspěvek na zvýšené životní náklady je v podstatě kapesné ve výši zhruba 200,- Kč, které vyplácel pověřený obecní úřad. Tato dávka je nesystémová a neefektivní. Jejím zrušením dojde částečné úspore mandatorních výdajů.**

3) Sociální služby

3.1.) Příspěvek na péči

Výchozí stav

- V roce 2006 byl schválen zákon o sociálních službách, který je účinný od 1. ledna 2007. Jeho vlivem dochází v systému sociálních služeb ke zcela zásadním změnám, jejichž cílem je především posílit postavení osob, které jsou z důvodu věku nebo zdravotního stavu závislé na pomoci jiné osoby.
- K tomu slouží sociální dávka – příspěvek na péči, který je poskytován přímo osobám, které pomoc potřebují. Člověk může z příspěvku hradit profesionální sociální službu nebo jej použít k pokrytí nezbytných nákladů při zajištění péče v rodině.
- Dávka je poskytována ve čtyřech stupních podle rozsahu péče, kterou člověk potřebuje. Míra potřeb je posuzována sociálním pracovníkem a posudkovým lékařem.
- Výše dávky měsíčně činí:
 - stupeň 2 000,- Kč (pro nezletilé 3 000,-)
 - stupeň 4 000,- Kč (pro nezletilé 5 000,-)
 - stupeň 8 000,- Kč (pro nezletilé 9 000,-)
 - stupeň 11 000,- Kč
- Příspěvek na péči v současnosti dostává 230 tisíc osob. Za rok 2007 má být vyplaceno až 13 mld. Kč (ve státním rozpočtu na rok 2007 bylo vyčleněno 8,9 mld. Kč).
- Poskytovatelům sociálních služeb jsou ze státního rozpočtu poskytovány dotace v celkové výši cca 7 mld. Kč (v původním vládním návrhu státního rozpočtu připraveného vládou Jiřího Paroubka byly vyčleněny jen 3 mld. Kč).

Navrhované změny

- **Bude odstraněno zdvojení výplaty dávek.** Po dobu hospitalizace nebo pobytu v zařízení určeném pro výkon trestu či nařízené ústavní léčby, který trvá celý kalendářní měsíc, bude výplata příspěvku na péči zastavena. Tedy v takových případech, kdy je objektivně dáno, že příspěvek na péči nemůže plnit svůj účel.
- **Zpřísní se kontrola využívání příspěvku na péči.** V případě neuvedení způsobu využití této dávky bude její výplata po předchozím písemném upozornění zastavena do doby, než oprávněná osoba uvede odpovídající způsob jejího využití. Jsou tak řešeny situace, kdy je objektivní pochybnost o správném využití příspěvku na péči (v případě, že oprávněná osoba ani po opakované výzvě neuvede, jakým způsobem příspěvek využívá).
- V zákoně o sociálních službách se navrhuje **rozšířit okruh osob, na které přechází nárok na nevyplacené částky příspěvku na péči v případě úmrtí oprávněné osoby**, o osoby blízké, které sice v době smrti nežily s oprávněnou osobou v domácnosti, avšak o tuto osobu pečovaly.
- Dále se navrhuje v ustanoveních týkající se financování sociálních služeb **odložit účinnost navrhovaného postupu při poskytování dotací poskytovatelům sociálních služeb na 1. července 2009**. Současně se navrhuje do této doby

zachovat stávající právní stav, tj. aby o dotacích pro jednotlivé poskytovatele sociálních služeb rozhodovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí, avšak s tím, že **na finanční kontrole využití poskytnutých dotací se budou podílet i krajské úřady**. Rovněž se navrhuje **doplnění ustanovení týkajícího se okruhu pracovníků působících v oblasti sociálních služeb a ustanovení o odborné způsobilosti**. Současné vymezení pracovníků v sociálních službách nepostihuje řadu činností, které jsou nedílnou součástí sociálních služeb.

Shrnutí

- **Nový systém sociální péče je sice krok správným směrem, ale socialistickou vládou špatně připravený. Vláda Jiřího Paroubka podhodnotila výdaje v této oblasti a plánovala na systém sociálních služeb ve státním rozpočtu 13 mld. Kč. Současná vláda navýšila tyto prostředky na 16 mld. Kč. Dnes je jasné, že v letošním roce bude tento systém společně s financemi z evropských fondů odčerpávat mezi 18 až 19 mld. Kč. Tyto výdaje extendují více, než bylo očekáváno, a v roce 2008 by se mohly zvýšit dokonce až na 22 mld. Kč.**
- **Pokud vláda nepřistoupí k reformě, mohl by tento vývoj v dohledné době přinést mimořádné finanční komplikace. Situace je o to složitější, že se současně rozběhl i systém hmotné nouze, který rovněž přinesl díky své nepřipravenosti minulou vládou nemalé problémy obcím i klientům.**
- **I. etapa reformy sociálních systémů přináší první kroky ke zlepšení současného stavu. Hlavními principy navrhovaných změn jsou přesnější vymezení práv a povinností okruhu oprávněných osob při využívání příspěvku na péči a efektivnější pojetí financování sociálních služeb prostřednictvím dotací z veřejných rozpočtů.**
- **Navrhovaná opatření nemají žádný negativní dopad na příjemce příspěvku na péči ani na poskytovatele sociálních služeb. Jde především o zvýšení efektivity a hospodárnosti veřejných výdajů, a to formou přesnějšího vymezení účelu výdajů.**

4) Pomoc v hmotné nouzi

4.1.) Dávky pomoci v hmotné nouzi

Navrhované změny

- V zákoně o pomoci v hmotné nouzi se **zpřísní podmínky** pro osoby, které pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi, jsou dlouhodobě nezaměstnané a jejich aktivita k získání příjmu vlastní prací je nízká nebo žádná. U **těchto osob, nepracují-li 12 měsíců a déle, se navrhuje při stanovení výše dávky vycházet pouze z částky existenčního minima**, stanovené zákonem o životním a existenčním minimu na úrovni umožňující přežití (2 020 Kč). Od navrhovaného opatření se očekává větší motivace těchto osob k získávání příjmu a zabezpečování svých potřeb vlastní prací.
- **Zároveň ale tento pozměňovací návrh zohledňuje ztížené postavení některých osob na trhu práce, a proto se nebude vztahovat na osoby starší 55 let, osoby částečně invalidní a rodiče pečující o dítě mladší 12 let.** V návaznosti na uvedenou změnu se navrhuje v zákoně o pomoci v hmotné nouzi bez náhrady zrušit § 31, podle kterého se po 12 měsících nezaměstnanosti dávka pomoci v hmotné nouzi naopak zvyšuje o 600 Kč. Toto ustanovení má demotivující charakter a naopak uchazeče o zaměstnání spíše nabádá, aby bez práce setrvali déle. Zároveň je diskriminační vůči těm starším nebo invalidním občanům, kteří jsou také dlouhodobě v hmotné nouzi, ale dávku jim nelze zvýšit, neboť nemohou být vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání.

5) Pojistné systémy

5.1.) Nemocenské pojištění

Výchozí stav

- V březnu 2006 byl hlasy levicových stran schválen i proti vetu prezidenta nový zákon o nemocenském pojištění s účinností od 1. 1. 2007. Nastavení jednotlivých parametrů pro výpočet dávek a především snížení příspěvkové sazby pojistného by mělo významně negativně dopad do státního rozpočtu. Proto byla účinnost nového zákona odložena na návrh současného ministra práce a sociálních věcí o rok na 1. 1. 2008.

Navrhované změny

- Účinnost nového zákona o nemocenském pojištění bude odložena o další rok, tj. na 1. 1. 2009.
- V roce 2008 nebude zvýšena redukční hranice.
- **Pro výši nemocenského a podpory při ošetřování člena rodiny se do 1. redukční hranice započítává 90 % denního vyměřovacího základu (DVZ).**
- **Za první 3 kalendářní dny pracovní neschopnosti nenáleží nemocenské (plat, služební příjem).**
- **Výše nemocenského činí**
 - **60 % DVZ pro 4. až 30. kalendářní den pracovní neschopnosti**
 - **66 % DVZ pro 31. až 60. kalendářní den pracovní neschopnosti**
 - **72 % DVZ od 61. kalendářního dne pracovní neschopnosti**
- **Výše podpory při ošetřování člena rodiny činí 60 % DVZ.**
- **Výše peněžité pomoci v mateřství činí 69 % DVZ.**
- Další změny jsou navrhovány v zákoně o nemocenském pojištění zaměstnanců, zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení a v zákoně o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, a to v návaznosti na zákon č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů. **Do okruhu pojištěných osob se doplňují členové Rady Ústavu pro studium totalitních režimů.** Zákonem č. 181/2007 Sb. byli sice členové Rady doplněni do okruhu pojištěných osob v zákoně č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, avšak účinnost tohoto zákona byla odložena, a proto je nutné členy Rady doplnit **do stále účinného zákona o nemocenském pojištění zaměstnanců**, neboť účast na nemocenském pojištění je též podmínkou pro účast na důchodovém a zdravotním pojištění; bez tohoto doplnění by členové Rady nebyli až do nabytí účinnosti zákona č. 187/2006 Sb. účastní nemocenského, důchodového a zdravotního pojištění ani poplatníky pojistného na sociální zabezpečení. Dále se stanoví, kdo plní povinnosti zaměstnavatele u členů Rady.

Shrnutí

- **Systém nemocenského pojištění vyžaduje reformu. V ČR narůstá délka průměrné pracovní neschopnosti. Vedle měsíce dovolené bývá práce neschopnými v průměru čerpáno dalších 21 dní nemocenské. To znamená, že i v těchto případech se jedná o poměrně významný zásah do ekonomiky.**
- **Míra nemocnosti je u nás zároveň výrazně vyšší, než je v členských zemích EU, především než např. v Polsku, Maďarsku nebo na Slovensku. Není žádný legitimní důvod, aby u nás byla vyšší míra nemocnosti než v těchto zemích, když podle všech mezinárodních objektivních srovnávacích studií je zdravotní stav našeho obyvatelstva lepší.**
- **Již v současné době je za první tři dny snížena procentní sazba nemocenského (na 25 % ho snížila Špidlova vláda). Po jeho zavedení došlo ke snížení průměrné pracovní neschopnosti ze 6,8 % na 5,9 %. Proto je na místě rozhodnutí zrušit za první tři dny pracovní neschopnosti poskytování dávek, zda neprovést ještě další snížení, protože se ukazuje, že to má vliv na spekulativní či fiktivní nemocnost.**
- **Počet případů pracovní neschopnosti přitom klesá se vzrůstajícími příjmy obyvatel. Nejvyšší nemocnost tak mají lidé s nižšími příjmy.**
- **Navrhovaná opatření zlepší v roce 2008 bilanci příjmů a výdajů nemocenského pojištění o 9,1 mld. Kč ve srovnání se současným zákonem (zák. č. 54/1956 Sb.) a o 17,3 mld. Kč ve srovnání s novým zákonem (zák. č. 187/2006 Sb. a zákon č. 189/2006 Sb.). Povedou k zastavení dalšího prohlubování dluhu veřejných financí.**
- **Nová opatření pamatují na skutečně sociální případy, tzn. dlouhodobé nemoci. Tam se procentní sazba pro stanovení výše nemocenského zvyšuje až na 72 % redukovaného denního vyměřovacího základu.**
- **Reforma systému nemocenského pojištění zároveň povede ke snížení byrokracie a snížení zneužívání systému nemocenské, ať už z řad zaměstnanců, tak i zaměstnavatelů.**

5.2.) Úrazové pojištění

Výchozí stav

- Zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců obsahuje novou úpravu pojištění zaměstnanců pro případ poškození zdraví při pracovním úrazu nebo nemocí z povolání. Představuje zásadní systémovou změnu, která přenáší odpovědnost za provádění úrazového pojištění na stát. Nabývá účinnosti dnem 1. 1. 2008, některá ustanovení nabyla účinnosti již dnem vyhlášení.
- Úprava úrazového pojištění zaměstnanců se stává součástí sociálního zabezpečení s tím, že jeho provádění je svěřeno orgánům sociálního zabezpečení
- V současné době platí úprava odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání obsažená v zákoníku práce, která spočívá na principu náhrady škody a je prováděna dvěma pojišťovnami na základě zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatelů za škodu.
- **Návrh zákona, kterým se odkládá účinnost nového zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců o dva roky, byl schválen. Současně byla zpracována analýza této problematiky jako podklad pro rozhodnutí o základních principech nového systému úrazového pojištění.**

Navrhované změny

- Návrh představuje odložení účinnosti schváleného systému sociálního úrazového pojištění o dva roky a vytvoření nového systému.
- V současné době je třeba rozhodnout mezi dvěma variantami řešení:
 - V případě, že bude rozhodnuto zachovat platný právní stav úrazového pojištění, bude třeba provést zásadní novelizaci právní úpravy, a to i s ohledem na připravované změny v souvisejících právních oblastech, jako je nemocenské pojištění a pracovní právo.
 - V případě, že bude rozhodnuto o nové koncepci, musí být zpracován nový zákon a stávající právní úprava bude zrušena. Gestorem prací na novém systému, který by prováděly pojišťovny v konkurenčním prostředí, by mělo být ministerstvo financí.

Shrnutí

- **Cílem navrhovaných změn je vytvoření nového systému bez zatížení státního rozpočtu v souladu se záměry vlády snižovat mandatorní výdaje - a tím zadlužování země. Změna by měla odstranit monopol dvou pojišťoven v provádění zákonného pojištění a využití prostředků na prevenci a rehabilitaci.**

5.3.) Maximální vyměřovací základ pro pojistné

Výchozí stav

- Podle současné právní úpravy existuje maximální vyměřovací základ pro pojistné jen pro osoby samostatně výdělečně činné. Nebyl od roku 1992 změněn a činí dosud 486 000,- Kč.

Navrhované změny

- Výše nově zaváděného jednotného maximálního vyměřovacího základu bude stanovena podle příslušného násobku výše průměrné mzdy v národním hospodářství.
- Z důvodu rovného postavení osob samostatně výdělečně činných se zaměstnanci již nebude u osob samostatně výdělečně činných jejich maximální vyměřovací základ za kalendářní rok snižován o 1/12 maximálního vyměřovacího základu ani za kalendářní měsíce, v nichž již nejsou osobami samostatně výdělečně činnými.
- Maximální vyměřovací základ tak bude stejný nejen pro jednotlivé skupiny pojištěnců, ale i pro pojištěnce, kteří byli v průběhu kalendářního roku účastni pojištění ze systému zaměstnaneckého i ze systému určeného pro osoby samostatně výdělečně činné.
- Pevná částka maximálního vyměřovacího základu bude stanovena ve výši 48násobku průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství (rozhodným obdobím je kalendářní rok).
- Ze stejných důvodů se zavádí obdobný maximální vyměřovací základ pro zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné též pro oblast zdravotního pojištění.

Shrnutí

- **Stanovením maximální hranice vyměřovacího základu pro pojistné dojde ke snížení vedlejších nákladů práce, zvýšení konkurenceschopnosti zaměstnavatelů a vytvoření vhodnějších předpokladů pro zaměstnávání vzdělané a kvalifikované pracovní síly, expertů i zahraničních odborníků v ČR.**
- **Systém sociálního pojištění a systém zdravotního pojištění jsou provázány jak okruhem poplatníků, tak způsobem stanovení vyměřovacích základů pro pojistné. Nebylo by proto logické, aby v jednom systému byl maximální vyměřovací základ zaveden a ve druhém nikoliv.**
- **Výhledově se počítá s dalším snižováním maximální hranice vyměřovacího základu pro pojistné.**

5.4.) Důchodové pojištění

Navrhované změny

- V zákoně o důchodovém pojištění, zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení se navrhuje **rozšířit náhradní doby stanovené pro účely důchodového pojištění o dobu péče o dítě mladší 10 let, které je podle zákona o sociálních službách závislé na pomoci jiné osoby ve stupni I.** V návaznosti na úpravu v zákoně o důchodovém pojištění je třeba upravit také kompetenční ustanovení v zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Podle dosavadní právní úpravy je náhradní dobou doba péče o dítě do 4 let věku.
- Dále se navrhuje rozšířit okruh pojištěnců, za které hradí zdravotní pojištění stát, o osoby pečující o dítě mladší 10 let, které je podle zákona o sociálních službách závislé na pomoci jiné osoby ve stupni I. Podle dosavadní právní úpravy je hrazena doba péče o dítě poživatelům rodičovského příspěvku, tj. maximálně do 7 let věku.

Poznámka

- **První etapa důchodové reformy jako celek není součástí reformního balíku a je projednávána samostatně v mezirezortním řízení a parlamentní komisi.**

6) Zaměstnanost

6.1.) Zaměstnávání zdravotně postižených

Výchozí stav

- V letech 2005 a 2006 došlo ke zvýšení finančních prostředků na poskytování příspěvku pro osoby se zdravotním postižením (dále OZP) a s těžším zdravotním postižením (dále OTZP). Největší podíl nárůstu finančních potřeb je spojen se změnami, které přinesl nový zákon o zaměstnanosti, a to se změnou koeficientu pro výpočet tohoto příspěvku z 0,35 na 0,33 a 0,66 násobek průměrné mzdy.
- V roce 2006 také došlo k navýšení základu, ze kterého je příspěvek vypočítáván. Příspěvek pro OZP tedy činí 6 079,- Kč a pro OTZP 12 158,- Kč za měsíc. (tzn. navýšení příspěvku o 5,8 %).

Přehled čerpání finančních prostředků na příspěvek za rok 2004, 2005 a 2006 a odhad čerpání finančních prostředků na příspěvek v letech 2007 a 2008:

Rok	Čerpání prostředků na vlastní ukazatel	Počet firem, kterým byl příspěvek poskytnut	Počet zaměstnanců se ZP a TZP (přepočtený stav)
2004	649 mil. Kč	485	9 806
2005	737 mil. Kč	770	14 070
2006	1 410 mil. Kč	993*	18 012*
2007	1 827 mil. Kč		18 500**
2008	2 161 mil. Kč		20 000**

* data za 3.čtvrtletí 2006, příspěvek je poskytován zpětně, data za 4.čtvrtletí 2006 budou k dispozici v dubnu 2007

** pro rok 2007 a 2008 je použit odhad na základě trendu předchozích let

Navrhované změny

- Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením bude poskytován ve výši skutečně vynaložených mzdových nákladů na zdravotně postiženého zaměstnance (včetně pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, které zaměstnavatel za sebe odvedl z vyměřovacího základu tohoto zaměstnance).
- **Pro zamezení zneužívání tohoto příspěvku je stanovena jeho maximální výše rozdílně pro osoby s těžším zdravotním postižením a pro ostatní osoby se zdravotním postižením, a to 9 000,- Kč pro TZP a 6 500,- Kč pro OZP.**
- Snížení vzájemného poměru obou částek je motivováno skutečností, že dosavadní nastavení výše příspěvku na zaměstnávání osob s těžším zdravotním postižením dává

prostor pro zneužívání příspěvku jejich účelovým přijímáním do pracovního poměru, přičemž ostatní osoby se zdravotním postižením jsou v praxi skutečně zaměstnávány v nepoměrně větším počtu.

- Zároveň je vyloučeno poskytování tohoto příspěvku v souběhu s příspěvkem na vytváření pracovních příležitostí v rámci veřejně prospěšných prací a na vyhrazení společensky účelného pracovního místa v případě, že budou vytvořena pro osoby se zdravotním postižením.

Pro odhadovaný počet 17 700 zaměstnanců se zdravotním postižením je porovnání nákladů podle stávající legislativy a návrhu pro roky 2008 až 2010 následující:

Rok	Výše příspěvku podle § 78	Výše příspěvku po úpravě	Minimální úspora
2008	2 161 mil. Kč	1 477 mil. Kč	684 mil. Kč
2009	2 437 mil. Kč	1 477 mil. Kč	960 mil. Kč
2010	2 720 mil. Kč	1 477 mil. Kč	1 243 mil. Kč

minimální úspora v případě, že všichni OZP dosáhnou na maximální výši příspěvku

Shrnutí

- **Výše podpory pro zaměstnávání zdravotně postižených narůstá s mimořádnou dynamikou. V roce 2006 byl objem těchto prostředků 2 násobkem roku 2005 a v roce 2007 podle odhadu dokonce 2,5 násobkem, přičemž tento trend by pokračoval i v následujících letech. Počet zaměstnáváných osob se zdravotním postižením přitom spíše stagnuje. Záměrem změny je tedy nastavení efektivnějšího systému s eliminací možnosti jeho zneužívání.**

6.2.) Dávky v nezaměstnanosti

Výchozí stav

- V současné době není podobná úprava v zákoně zavedena.

Navrhované změny

- Nově se navrhuje, aby uchazečům o zaměstnání, s nimiž zaměstnavatel zrušil pracovní poměr pro zvláště hrubé porušení pracovních povinností, nevznikl nárok na podporu v nezaměstnanosti.

Shrnutí

- **Návrh reaguje na situace, kdy uchazeč o zaměstnání se stal nezaměstnaným svým vlastním jednáním a kdy vědomě přispěl ke skončení pracovního poměru. Nárok na podporu v nezaměstnanosti neztratí všichni uchazeči o zaměstnání, kteří porušili právní povinnosti vztahující se k jimi vykonávané práci. Pouze ti, u nichž je míra tohoto porušení zvláště vysoká.**

6.3.) Postižení nelegální práce

Navrhované změny

- V zákoně o zaměstnanosti se navrhuje přísnější postižení výkonu nelegální práce. Doposud uchazeč o zaměstnání, který vykonával nelegální práci, je z evidence uchazečů o zaměstnání vyřazen, ale jedinou sankcí je to, že se mu v následující evidenci zkracuje podpůrní doba pro poskytování podpory v nezaměstnanosti o dobu jeho vyřazení z evidence, maximálně o 3 měsíce. O zařazení do evidence však může požádat třeba již druhý den poté, co byl vyřazen. Nová úprava bude znamenat, že **uchazeč vyřazený z evidence z důvodu výkonu nelegální práce bude moci znovu požádat o zařazení do evidence uchazečů až po uplynutí 6 měsíců ode dne vyřazení**. Krácení podpůrní doby zůstává zachováno.